

Årsrapport 2016 Bolag

Liseberg AB

1 Sammanfattning

Liseberg har under 2016 fullgjort sitt uppdrag enligt ägarens direktiv och affärsplan. Styrelsen har beslutat att inte avge någon politisk analys.

2 Verksamhetsanalys

2.1 Väsentliga händelser och bolagets utveckling

LISEBERGSPARKEN

Från att ha varit ett rent sommarnöje, öppet mellan april och september, är Liseberg idag allt mer av en helårsangelägenhet. Efter årets tre säsonger: sommar, Halloween och jul, kan Liseberg konstatera att gästsiffran i parken för 2016 är i det närmaste identisk med siffrorna för 2014 och 2015 – drygt 2,9 miljoner. Besökssiffrorna har därmed stabiliserat sig på den nya, högre nivån som lanseringen av superberg- och dalbanan Helix 2014 bidrog till, då Liseberg också för första gången sprängde miljardgränsen för omsättning.

Lisebergs sommarsäsong 2016 utvecklades i stort enligt vad Liseberg hade planerat och budgeterat inför 2016. Antalet betalande gäster i parken (capita) uppgick till 2 205 000, vilket var i nivå med budget, men ca 80 000 gäster färre än fjolåret. Jämfört med år 2015 låg omsättningen 3 Mkr över fjolåret.

Sommarsäsongen inleddes stabilt och antalet gäster låg i nivå med 2015. I juli och augusti påverkades gästvolymerna negativt av ett osäkert väderläge och ett förändrat resmönster hos framförallt norska turister. Säsongsavslutningen var stabil och följde fjolårets gästnivåer.

Efterfrågan på Lisebergs produkter har varit fortsatt hög och snittkonsumtionen per gäst ökades med 4 procent mot säsongen 2015. Det är framförallt inom området entré och attraktioner som parken har lyckats bibehålla en stark försäljning. Årets nyheter Aerospin och Lisebergs trädgårdar var uppskattade, men kommer att ta lite tid arbeta in i parkens naturliga gästflöde.

Inför sommarsäsongen valde Liseberg att förändra sitt mät/analysverktyg för löpande gästundersökningar. Detta har medfört svårigheter att jämföra årets värden med föregående år. Vi kan dock konstatera att den totala gästnöjdheten för Lisebergsbesöket är fortsatt hög. Även boendet visar höga siffror när det gäller gästnöjdhet.

Liseberg fortsatte i år att utveckla Halloween-säsongen på Liseberg; dels var årets Halloween-säsong längre, med 13 öppetdagar varav tre helger, dels öppnades en större del av parken med fler restauranger, fler attraktioner, och ett nytt skräckhus. Den budgeterade målsättningen för 2016 var 175 000 gäster, och utfallet blev 173 000 gäster, vilket får ses som stabilt med tanke på den tråkiga väderleken. Förra året som var premiärår för Halloween på Liseberg hade parken 200 000 gäster över 9 öppetdagar, men då var det exceptionellt bra väder. Den utökade produkten Halloween fungerade väl och stämningen och miljön fick höga gästbetyg. Det är också glädjande att den totala omsättningen under Halloween översteg budget med 5 Mkr och fjolåret med 2 Mkr.

Jul på Liseberg blev en resultat- och publikmässig framgång jämfört med föregående år. Julsäsongen som helhet lockade 525 000 gäster, vilket är en ordentlig ökning jämfört med 2015-års gästsiffra på 425 000. En stark marknadsföring, hög kvalitet tillsammans med ett stabilt väder bidrog till den starka besökssiffran. Totalt omsatte Jul på Liseberg 108 Mkr (89 Mkr).

BOENDE

Liseberg Hotell Hedens beläggning för året hamnade på 73 procent. Ökningen var 8 procent jämfört mot 2015, vilket resulterat i 5 000 fler rumsnätter. Renoveringen av hotellets restaurang uppskattades av gästerna, vilket märks i en försäljningsökning från sommaren och framåt. Intresset för att konferera på Lisebergs anläggningar var under

2016 lägre än tidigare år, en situation som delas med många andra anläggningar i Göteborgsområdet. Hotell Liseberg Heden visar ett samlat resultat på 6,8 Mkr, ca 1,5 Mkr över budget

Under 2016 ökade Lisebergs Stugor & Camping sin boendeförsäljning med över 4 500 nätter, jämfört med 2015. Trycket på campingplatser märktes tidigt. Däremot var försäljningen av boende under tak trög i början av året. Under sommarperioden, men även under hösten, skedde en upphämtning vilket resulterade i att beläggningen för stugor och rum hamnade på samma nivå som i fjol. Stugor & Camping visar ett samlat resultat på 7,1 Mkr, vilket är i paritet med budget.

FRAMTID

Under 2013 godkände kommunfullmäktige köpet av fastigheten Skår 40:17 (SAABs gamla växellådsfabrik söder om Liseberg), med syftet att ge möjlighet för att på sikt expandera Lisebergsparken.

Kommunfullmäktige gav i juni 2014 vidare styrelsen för Liseberg i uppdrag att, i nära samverkan med Staden, planera för en avyttring av fastigheten Hotell Liseberg Heden.

Styrelsen fick samtidigt i uppdrag att återkomma till kommunfullmäktige med ett förslag att ta ställning till, där också konsekvenserna av en eventuellt förändrad framtida inriktning – och expansion – av verksamheten inom Lisebergsparken belyses.

I förlängningen av detta beslut har Liseberg över en 3-årsperiod utrett möjligheten att expandera söderut, och har berett det analytiska och programmässiga underlaget för att bygga ett park-integrerat, tematiserat familjeboende samt en inomhusvattenpark; Lisebergs bidrag till stadens 400-årsjubileum år 2021.

Lisebergs styrelse har under hösten 2016 fattat beslut att genomföra Jubileumsprojektet, och att hemställa frågan till kommunfullmäktige för ställningstagande. Frågan beräknas kunna behandlas i kommunfullmäktige första kvartalet 2017.

GÄSTUTVECKLING OCH RESULTAT

Totalt sett över hela 2016 besöktes nöjesparken av 3,1 miljoner gäster vilket är i nivå med antalet gäster 2015. Resultatet efter finansiella poster slutade för Lisebergskoncernen på 100 miljoner kronor. Liseberg ökade sin turistekonomiska betydelse för Göteborg under 2016. Den turistekonomiska omsättningen som Liseberg genererade under året beräknas landa på 2,85 miljarder kr.

VERKSAMHETENS RISKER OCH MÖJLIGHETER

Lisebergs affärsmodell är komplex. Dels i kraft av ett intrikat samspel mellan en rad integrerade affärsområden, dels för att Liseberg har att attrahera en mycket sammansatt publik, utifrån såväl demografiskt som geografiskt perspektiv. Lägg här till den svåra balansakt mellan att å ena sidan agera som affärsdrivande bolag, och å den andra att ta hänsyn till Lisebergs historiska arv, kulturella roll och turistekonomiska betydelse, så inser man att också små förändringar i Lisebergs externa miljö kan få stora konsekvenser för verksamheten.

Liseberg lönsamhet påverkas således i mycket hög grad av externa faktorer: den makroekonomiska utvecklingen på kort och lång sikt, valutakurser, in- och utgående turism samt rörelser i den privata konsumtionen.

Utifrån dessa förutsättningar är det viktigt att Liseberg fortsatt planerar försiktigt ur ett ekonomiskt och driftsmässigt perspektiv. En stark soliditet, ett fokuserat investeringsprogram, en enklare och mera effektiv organisationsstruktur, en långsiktig kompetensväxling samt löpande modernisering och professionalisering av affärskritiska processer skall alltihop säkra att Liseberg står väl rustat för eventuella förändringar i

verksamhetens omvärld.

Som tidigare nämnts påbörjade Liseberg under 2014 den konkreta planeringsprocessen av en expansion av nöjesparken söderut. Processen omfattar detaljplanering, marknadsstudier, konceptutveckling och program. Projektet kommer att behandlas i kommunfullmäktige första kvartalet 2017.

Parallellt med detta arbete pågår den nödvändiga planeringen inför Västlänksprojektet, som inleds under 2018-2019 i den norra delen av parken. Projektets påverkan på Lisebergs verksamhet är omfattande. Liseberg fortsätter därför i nära samarbete med Trafikverket och Göteborgs Stad att planera för att minimera de ekonomiska, logistiska och estetiska konsekvenserna av Västlänksprojektet på Liseberg.

2.1.1 Affärsområden/dotterbolag eller motsvarande

2.1.2 Viktiga framtidsfrågor

Liseberg befinner sig mitt i en omfattande omställningsprocess. Denna är nödvändig för att såväl kunna möta nya krav från ägare och marknad, som att skapa de ekonomiska förutsättningarna för Lisebergs långsiktiga framgång.

Bland de viktigaste huvudspåren återfinns ...

... **en investeringsplan, fokuserad på kärnaffären.** Liseberg kommer fortsatt att investera i projekt som ökar gästvärdet, har kommersiell bäring och som förbättrar parkens fysiska miljö.

... **säsongförlängning.** En ny säsong, Halloween, och ett starkt Jul på Liseberg är bland de viktigaste verktygen när det gäller att öka gästvolym och skapa bättre avkastning på Lisebergs anläggningstillgångar.

... **expansion och nya affärsområden.** Liseberg förbereder för sin största satsning hittills – en expansion av parken söderut, som planeras att genomföras successivt under perioden 2018–2021.

... **en modern och effektiv organisation, med fokus på medarbetarnöjdhet.** Medarbetare som trivs är den absolut viktigaste förutsättningar för en serviceleverans på hög nivå. Samtidigt står Liseberg inför en komplicerad kompetensväxling de kommande åren.

... **hållbarhet.** Som konsumentprodukt har Liseberg en stor inverkan på sin omvärld – men också stora möjligheter för att påverka denna genom ett systematisk och ambitiöst hållbarhetsarbete.

... **digital transformation.** Det digitala påverkar det sätt som Liseberg kommunicerar, säljer och utvecklar sin produkt, och genom en digital transformation och ett stringent varumärkesarbete skall Liseberg stå sig ännu starkare i en skärpt konkurrens på upplevelsemarknaden.

Med en ökad lönsamhet, en robust soliditet, ett starkt varumärke och en agil organisation i ryggen är Liseberg väl rustat för framtiden. Samtidigt kommer de kommande åren att ställa stora krav på såväl ägare som organisation, om Lisebergs långsiktiga framgång skall tryggas.

2.2 Analys av årets utfall

Resultaträkning

	Bokslut 2016	Budget 2016	Avvikelse	Bokslut 2015
Intäkter	1 171 137	1 142 239	28 898	1 139 027
Kostnader	-1 062 270	-1 049 614	-12 656	-1 006 464
Rörelseresultat	108 867	92 625	16 242	132 563
Finansiella intäkter	115	400	-285	399
Finansiella kostnader	-8 893	-12 475	3 582	-11 081
Resultat efter finansiella poster	100 089	80 550	19 539	121 881

2.3 Investeringar

Investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar

Nettoutgifter i mkr	Utfall 2016	Budget 2016	Utfall 2015	Budget/Plan 2017
Nyinvesteringar				
Reinvesteringar	173 047	178 000	81 850	165 000
SUMMA INVESTERINGAR	173 047	178 000	81 850	165 000

Investeringar i finansiella anläggningstillgångar

Aktier och andelar, mkr	Utfall 2016
0	0
Summa investeringar	0

2.4 Utveckling inom personalområdet

2.4.1 Personalvolym och lönekostnad

	2016	2015	2014
Kostnader för konsultarvode (se anvisn)			
Lönekostnad (exkl arvoden och soc avg)	336 300	321 677	300 715
Årsarbetare - Arbetad tid (personalvolym)	1 047	1 050	1 046
Lönekostnad per årsarbetare	321	306	287

2.4.2 Övrig utveckling inom personalområdet

Medelantalet anställda på Liseberg ligger i nivå med föregående år. Detta omräknat utifrån uppgifterna om total arbetad tid dividerat med 1600 timmar. Antalet kvalificerade tjänster har ökat som en del i Lisebergs kompetensväxling vilket påverkar lönekostnad per anställd.

Antal tillsvidareanställda kvinnor med heltidsanställning har ökat från 123 till 148. Vi har upptäckt en felaktighet i hur siffran tagits fram tidigare, nu med en korrekt

mätmetod blir siffran högre.

Åldersstrukturen hos tillsvidareanställda är oförändrad jämfört med tidigare år: 80% av medarbetarna är mellan 25 och 54 år.

Den totala sjukfrånvaron minskade under året från 4,9% till 3,85%, då flera långtidssjuka åter är i arbete samt att chefer jobbar aktivt med korttidsfrånvaron.

Under året trädde avtalet om Lisebergsanställning i kraft. För att kunna möta de ökade kraven på tillsvidareanställningar och samtidigt jobba med effektiviseringar och vara en attraktiv arbetsgivare har vi tillsammans med fackföreningen Kommunal tagit fram den nya anställningsformen som innebär en tillsvidareanställning där medarbetaren får en fast sysselsättningsgrad men där arbetstiden varierar över året.

Nämnas kan också att vi börjar känna av den ökade konkurrensen, då arbetstagare har ett större utbud att välja mellan. Det är brister inom vissa yrkeskategorier, exempelvis inom restaurangområdet.

2.5 Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag

2.5.1 Intern kontroll

Lisebergs arbete med intern kontroll utgår – som övriga förvaltningar och bolag inom Göteborg Stad - ifrån COSOs ramverk, som är en internationell standard för intern styrning och kontroll. Målet är att kontrollera att det interna kontrollsystemet fungerar tillfredsställande inom verksamheten. Det sker genom att utvärdera effektiviteten i de kontroller som omfattas i vår interkontrollplan. Verksamhetens risker identifieras i respektive verksamhetsplan och aggregeras sedan till affärsplanen som är grunden i den internkontrollplan som sätts. Kontrollåtgärderna utförs genom stickprov, intervjuer och insamling av dokumentation. Utöver internkontrollen upprättas även beskrivningar av finansiella nyckelprocesser med tillhörande testplaner. Resultatet av den antagna internkontrollplanens uppföljning genomgås årligen vid styrelsemöte i december. Styrelsen fastställer vid samma tidpunkt internkontrollplanen för nästkommande år.

Kontrollerna i Internkontrollplanen för 2016 har utvärderats och testats löpande under året och inga väsentliga felaktigheter har påträffats. Det sammanlagda resultatet av de tester som utförts enligt Internkontrollplanen visar att Liseberg har en god intern kontroll.

2.5.2 Sponsring

Enligt stadens policy för sponsring ska sponsringsåtaganden behandlas i styrelsen innan de rapporteras in till staden. Lisebergs styrelse kommer att behandla frågan på styrelsemöte den 13 februari och vi ser därför ingen möjlighet att besvara frågan eller bifoga förteckning över Lisebergs sponsringsåtaganden förrän efter detta datum.

2.5.3 Göteborgs Stads kommunikationsstrategi

1. Lisebergs kommunikationsarbete sker i enlighet med Lisebergs informationsdirektiv, som är en spegling av de regler och det förhållningssätt som är formulerat i Göteborgs stads informationspolicy.
2. Kommunikationsstrategin beaktas i de sammanhang Liseberg kommunicerar tillsammans med andra bolag inom Göteborgs Stad. I övrigt har Liseberg, till följd av sitt eget starka varumärke, egna budskap, egen grafisk identitet och profil. Den gemensamma kommunikationsstrategins metodik med ett djupgående

kommunikationsplansförfarande tillämpas vid planerade insatser i de fall det är möjligt.

2.5.4 Gemensam byggprocess

2.5.4.1 Göteborg & Co Kommunintressent AB

GBP är inte fullt utvecklat i Lisebergs verksamhet. Fokus under 2016 har varit att formulera/dokumentera uppdragsbeställningar och slutrapporter. Dokumentation av utförda egenkontroller är 2017 års kompletterande aktivitet.

De åtgärder som vidtagits är att medvetandegöra krav i GBP och att följa upp att det utförs. Det genom att beskriva kraven i verksamhetens projektanvisningar. Efterlevnad följs upp i Styrgrupp Projekt och genom Projektchef. Intern revision kommer att ske under maj månad 2017.

2.5.5 Stadshus AB:s uppföljning av social hållbarhet

	Antal insatser/ej relevant för bolaget
Utbildning	
Antal aktiviteter/insatser som genomförts som bidrar till bättre utbildning?	Internutbildningar såsom serviceutbildning, miljöutbildning samt ledarutveckling.
- antal individer som omfattats?	Olika beroende på typ av utbildning, men mellan 40 och 600 personer.
Arbete	
Antal aktiviteter/insatser som genomförts som bidrar till att fler personer kommer i arbete?	1. Jobbswinget 2. Studiebesök, Angeredsutmaningen
- antal individer som omfattats	1. 22 2. Antal går inte att ange
Bostad	
Antal bostäder som färdigställts?	ej relevant för bolaget
Antal bostäder som är påbörjade?	ej relevant för bolaget
Antal aktiviteter/insatser som genomförts som bidrar till en hälsofrämjande närmiljö?	ej relevant för bolaget

2.5.6 Samverkan med Social ekonomi utifrån den lokala överenskommelsen om samverkan mellan staden och Social ekonomi

Liseberg bedriver ett omfattande socialt arbete, som främst riktas gentemot Göteborgs barn och unga, bland annat genom att skänka biljettpaket till barnfamiljer med långvarigt försörjningsstöd och till ensamkommande flyktingbarn. På föreningsnivå samarbetar Liseberg med bland annat Göteborgs Räddningsmission, dit bolaget skänkt entréer och biljettpaket för verksamheter för barn, unga och familjer som lever i utanförskap. Liseberg hade som mål 2016 att minst en procent av omsättningen skulle satsas i sociala stödinsatser, ett mål som också nåddes.

2.6 Kommunala ändamålet och befogenheterna

Av Lisebergs bolagsordning framgår att *"bolaget skall ha till föremål för sin verksamhet att bedriva nöjesverksamhet, underhållning och andra programaktiviteter, försäljning, restaurang-, hotell-, camping- och gästhamnsverksamhet, fastighetsförvaltning samt konsultverksamhet och idéutveckling inom turism och nöjesbranschen"*.

Av Lisebergs bolagsspecifika ägardirektiv framgår att *"Lisebergsparken skall vara en*

av de ledande nöjesparkerna i Europa och ha en inriktning mot att bli en ledande turistattraktion året om. Nöjesparken bör ha en prispolitik som medger att alla kan besöka parken och ta del av dess utbud. Koncernen ska, i aktiv samverkan med andra aktörer inom turism och evenemangnäringarna, medverka till att Göteborg blir en så attraktiv stad, att resandet till och vistelsen i Göteborgsområdet ökar.

Lisebergs olika verksamheter skall utgå från den skandinaviska kulturtraditionen men också fånga upp traditioner från andra kulturer i syfte att verksamheterna ska tilltala och vara tillgänglig för alla göteborgare oberoende av nationellt ursprung och ålder.

Lisebergs verksamheter med underhållning, attraktioner, restauranger och boende skall vara av hög klass. Verksamheterna skall präglas av kvalitet, säkerhet, service, variation och förnyelse.

Liseberg bidrar med sin verksamhet till en god marknadsföring av Göteborgsregionen och stärker namnet Göteborg så att staden kan konkurrera nationellt och internationellt om attraktiva evenemang.

Inom turismsektorn och nöjesparksmarknaden pågår förändringar och omstruktureringar såväl nationellt som internationellt. För att säkerställa koncernens uppdrag kan olika former av samarbete sökas med andra, exempelvis att ingå samarbetsavtal eller bilda delägda dotterbolag. Sådant samarbete skall vara av ett allmänintresse för kommunen och bidra till en positiv utveckling av koncernen och till marknadsföringen av Göteborg.

Koncernens utveckling skall ske med långsiktighet och uthållighet. Tillfredsställande lönsamhet ska uppnås för att säkerställa självfinansiering”.

Under 2014 genomgick Liseberg en omorganisation som syftat till att effektivisera och konsolidera verksamhetens organisation. Omorganisationen innebar att dotterbolaget Liseberg Restaurang AB fusionerades med moderbolaget och att all verksamhet som tidigare bedrevs i dotterbolagen Liseberg Gäst AB och Hotell Liseberg Heden AB numera bedrivs i Liseberg. Vi börjar nu se resultat av omorganisationen, men än återstår en del arbete innan vi kan se den fulla effekten av Lisebergs arbete med kvalitet, säkerhet, service, variation och förnyelse som vi hoppas även fortsättningsvis kan bedrivas med än mer övertygande resultat.

Årets nyheter åkattraktionen AeroSpin, barnkarusellen Blomsterkarusellen och den nya lekplatsen Barnens Paradis, har tagits emot väl av parkens gäster. Stort fokus för sommarsäsongen har legat på barnfamiljerna, i såväl utbud som kommunikation, vilket gett effekt då denna gästkategori ökat.

Detta är en viktig del i Lisebergs ständiga strävan efter att förnyas och hålla hög kvalitet, och investeringarna har bidragit till att förstärka antalet besökare i familjesegmentet.

Samtidigt arbetar Liseberg intensivt med att utveckla planer för den betydande investering som gjordes 2013 i fastigheten söder om parken, AB Liseberg Skår 40:17. Allt sedan förvärvet av fastigheten har bolaget och styrelsen för Liseberg arbetat intensivt med att planera för markanvändningen och analysera konsekvenserna av den planerade utvecklingen. Detta arbete fortsatte även under 2016.

Det kommunala ändamålet med Liseberg är att bolaget ska medverka till att Göteborg blir en attraktiv stad, att resandet till och vistelsen i Göteborgsområdet ökar. De investeringar som gjorts under 2016, inte minst satsningen på den tredje säsongen Halloween på Liseberg, har syftat till att göra Liseberg till ett attraktivare resmål som ökar resandet till Göteborgsområdet. Lisebergs artistutbud är av internationell klass, och lockar besökare från stora delar av Sverige, såväl som närområdet. Inte minst är

Lisebergs konserter och evenemang mycket attraktivt prissatt, så att många kan ta del av Lisebergs utbud. Liseberg har en produkt och prisstrategi som ska tilltala gammal som ung och göra det möjligt för så många som möjligt att besöka parken. För dem som är mest utsatta genomförs stödinsatser såsom till exempelvis samarbetet med socialförvaltningen i Göteborgs Stad och Räddningsmissionen.

Liseberg har endast marginellt ökat sina priser på entré och åk sedan 2012. Detta har varit uppskattat av våra gäster, men har samtidigt satt Lisebergs lönsamhet och kostnader under press. Tilläggas kan också att momsens på entrépriset höjdes 2015. Vi gjorde därför en samlad bedömning att tiden var mogen för att höja entrépriset från 95 till 100 kronor i samband med Jul på Liseberg.

Den kommunala kompetensen avseende drift av turistanläggningar regleras i 2 kap 1 och 7 §§ Kommunallagen samt i 4 kap 1 § Lagen om vissa kommunala befogenheter. Sammanfattningsvis kan sägas att drift av turistanläggningen Liseberg får bedrivas om anläggningen är av allmänt intresse, går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster och att turistanläggningen behövs för att främja turistväsendet inom kommunen. Lagen om vissa kommunala befogenheter ger alltså kommunen en utvidgad kompetens, vid sidan om den allmänna kompetensen, att bedriva turistanläggningar. Denna kompetens ger även kommunen befogenhet att tillhandahålla och driva turistanläggningar utan tillämpning av den så kallade lokaliseringsprincipen. Det vill säga det behöver inte vara en direkt anknytning till kommunens område eller dess medlemmar.

Liseberg var även under 2016 en av Göteborgs främsta mötesplatser och ett av Sveriges mest besökta resmål, där såväl göteborgare som tillresande turister möttes över generationsgränserna för att fylla sin fritid med roande aktiviteter. Totalt tog Liseberg anläggningar emot cirka 3,4 miljoner gäster under 2016. Liseberg har varit en mötesplats, där familjer eller vänner umgåtts och minnen skapats. Liseberg bidrar till att öka omsättningen inom handel, resor och boende i göteborgsområdet med cirka 2,85 miljarder kronor.

Tillresande turister kommer således kommuninnevanorna i Göteborg till nytta genom den ökade omsättningen detta medför. Det torde därför inte råda några tvivel om att Lisebergs verksamhet har varit av allmänt intresse och gått ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt bland annat göteborgarna och behövs för att främja turistväsendet inom kommunen. Driften av Liseberg anses alltså falla inom ramen för den kommunala kompetensen.

Det ska tilläggas att driften av våra boendeanläggningar och våra restauranger är en integrerad del av Liseberg, och kan därför inte bedömas var för sig, både utifrån ett produkt- och ekonomiskt perspektiv. Eftersom verksamheterna är nödvändiga för att Liseberg även i fortsättningen skall främja turistväsendet och tillgodose det ovan angivna allmänna intresset ska även dessa anses falla inom ramen för den kommunala kompetensen.

I nöjesparksbranschen är möjligheten att erbjuda ett integrerat boende, med tydlig koppling till besöksmålet, en mycket viktig del av verksamheten och affärsmodellen. Denna koppling är en tydlig trend över hela Europa, men även globalt, med båda nya och starkt integrerade nöjesparksdestinationer, som under de senaste åren har blivit en viktig del av Lisebergs konkurrensbild. Boendeverksamhet är alltså en essentiell del av de tjänster Liseberg tillhandahåller och Liseberg arbetar med att knyta boendeanläggningarna ännu närmare parken.

3 Uppföljning av kommunfullmäktiges budget

3.1 Sammanfattande resultat av uppföljningen av kommunfullmäktiges mål

Bedömning av förväntad måluppfyllelse

Grön = God

Utveckling åt rätt håll/Stark trend/om mätetal finns - *tydlig ökning*

Gul = Viss

Utveckling åt rätt håll/Svag trend/om mätetal finns - *ökning*

Röd = Ingen

Utveckling åt fel håll/Ingen alltså svag trend/om mätetal finns - *ingen ökning alltså minskning.*

Blå = Svårbedömt

Utvecklingen är svårbedömd/om mätetal finns - olika tal visar olika riktning. *Används även om målet inte är prioriterat alltså ej relevant för bolaget.*

Mål	Bedömning av förväntad måluppfyllelse under mandatperioden	Eventuell kommentar
Göteborg ska vara en jämlik stad	■ God	Vi har under 2016 aktivt arbetat med bl.a. Jobbswinget, 22 unga personer med funktionsvariation har getts möjlighet till arbete. Deltagit i Angeredsutmaningen, samarbete för att ge unga från stadsdelen att få möjlighet att praktisera och skapa nätverk.
Alla stadens verksamheter ska genomsyras av mänskliga rättigheter och främja likabehandling	■ God	Medarbetare behandlas likvärdigt oavsett etnisk bakgrund, ålder eller kön. På Liseberg upplever man att man kan vara sig själv - inget resultat understiger 85% enligt medarbetarenkät.
Den strukturella könsdiskrimineringen ska motverkas.	■ God	Arbetet är integrerat i alla processer. Resultatet av medarbetarenkät styrker detta, t.ex. upplever 94% av våra

Mål	Bedömning av förväntad måluppfyllelse under mandatperioden	Eventuell kommentar
		medarbetare att de behandlas likvärdigt oavsett kön och sexuell läggning.
Göteborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande ska öka	■ Svårbedömd	Liseberg har ett väl utvecklat kvalitetsledningssystem och många kommunikationskanaler in i verksamheten.
Livsvillkoren för personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning ska förbättras.	■ Viss	Villkoren för personer med olika funktionsvariation är en fråga för ständiga förbättringar. Perspektivet finns med i allt vi gör.
Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar på såväl elevnivå som skolnivå.	■ Svårbedömd	Målet är inte tillämpligt på Lisebergs verksamhet.
Äldres livsvillkor ska förbättras	■ Svårbedömd	Målet är inte tillämpligt på Lisebergs verksamhet.
Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en hållbar stad med globalt och lokalt rättvisa utsläpp	■ Viss	Liseberg arbetar aktivt, systematiskt och långsiktigt med miljöfrågor. Verksamheten är miljödiplomerad sedan många år och miljöarbetet omfattar flera olika aspekter. Under året har följande sju områden varit i fokus för miljöarbetet: <ul style="list-style-type: none"> • Personalens miljökompetens och engagemang • Miljöhänsyn vid inköp och upphandling, projekt och underhållning/event • Matens miljöpåverkan • Energi och klimatpåverkan • Kemikalier • Avfall, källsortering och återvinning • Buller

Mål	Bedömning av förväntad måluppfyllelse under mandatperioden	Eventuell kommentar
Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre	■ Svårbedömd	Målet är inte tillämpligt på Lisebergs verksamhet.
Det hållbara resandet ska öka	■ Viss	Vi ger våra anställda möjlighet att köpa Västtrafikkort till rabatterade priser för att uppmuntra till att resa kollektivt, samt har byggt nya cykelparkeringar för parkgäster och anställda. Vår resepolicy uppmuntrar till hållbart resande och vi klimatkompenserar för flygresor som trots allt behöver göras i viss utsträckning.
Sysselsättningen för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka	■ God	Vi har under 2016 aktivt arbetat med bl.a. Jobbswinget, 22 unga personer med funktionsvariation har fått möjlighet till arbete. Deltagit i Angeredsutmaningen, ett samarbete för att ge unga från stadsdelen att få möjlighet att praktisera och skapa nätverk.
Samverkan för fler hållbara innovationer och jobbtillväxt ska öka	■ Svårbedömd	Målet är inte tillämpligt på Lisebergs verksamhet.
Göteborgarnas möjlighet att turista i sin egen stad ska öka	■ God	Liseberg är göteborgarnas egen nöjespark, numera med tre säsonger som ökar chanserna till besök - oavsett om man vill åka attraktionerna, lyssna på musik, äta mat, titta på växtarrangemang, dansa på Polketten, se på krogshow eller gå

Mål	Bedömning av förväntad måluppfyllelse under mandatperioden	Eventuell kommentar
		på barnteater eller fars. Dessutom erbjuder vi boende, i olika prisklasser med såväl hotell som camping, stugor eller bed & breakfast och vandrarhem.
Tillgängligheten till kultur ska öka	■ God	Liseberg har ett brett utbud av kultur för alla smaker och ålderssegment till ett mycket lågt pris.
Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska upphöra	■ Viss	Liseberg har ett väl utvecklat jämställdhetsarbete med direktiv, planer och rutiner som bär annat syfte till att minska osakliga löneskillnader.
Göteborg ska öka andelen hållbara upphandlingar	■ Viss	Arbete pågår.

3.2 Sammanfattande uppföljning av kommunfullmäktiges uppdrag

Uppdrag	Har uppdraget utförts? Ja/Nej	Om uppdraget inte har utförts; kort kommentar om orsaken till det och ev till vilken del uppdraget har genomförts
Alla nämnder och bolag ska ta fram likabehandlingsplaner i förhållande till alla diskrimineringsgrunder. Arbetet ska gälla ur såväl personal- som invånarperspektiv.	Nej	Under 2017 kommer tidigare plan att revideras.
Den normkritiska kompetensen ska höjas i stadens verksamheter.	Ja	Föreläsningar samt andra utbildningsinsatser.
Göteborgs Stads modell och annat arbete för social hänsyn i offentlig upphandling ska fortsätta utvecklas och användas i ökad omfattning för att skapa sysselsättning för personer långt ifrån arbetsmarknaden.	Ja	Vi deltar på mässor för att uppmuntra och attrahera grupper som inte har naturliga ingångar till arbetsmarknaden. Vi bjuder exempelvis in till studiebesök, coachar i hur man skriver CV, mentorskap.
Antalet ferieplatser i staden ska öka.	Ja	Liseberg är en av stadens största arbetsgivare när det gäller ungdomar och nyrekryterar ca 600 säsongsanställda/år. Totalt ca 2 500 säsongsanställningar.
Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad ska max fem procent utföras av timavlönad personal.	Nej	Verksamhetens beskaffenhet innebär stor variation av bemanning vilket medför att vi behöver använda oss av timavlönad personal.
Andelen födda utanför Norden samt andelen kvinnor ska öka på chefsnivå.		

Uppdrag	Har uppdraget utförts? Ja/Nej	Om uppdraget inte har utförts; kort kommentar om orsaken till det och ev till vilken del uppdraget har genomförts
- avseende andelen födda utanför Norden på chefsnivå	Ja	
- avseende andelen kvinnor på chefsnivå	Ja	
En handlingsplan för att förbättra arbetsmiljön för de grupper som har högst sjukfrånvaro ska tas fram, med fokus på de grupper som i Medarbetarenkäten inte definierade sig som kvinna eller man.	Nej	Lisebergs sjukfrånvaro är låg 3,85% Vi arbetar med arbetsmiljöarbetet enligt SAM och följer ständigt upp planer genom AMK (arbetsmiljökommitté). Vi särskiljer inte arbetssätt på hur man könsmässigt definierar sig.
Att minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar görs med sociala hänsyn.	Nej	Arbete pågår med att nå målen, men vi har brist på system för mätning av desamma.

3.3 Kompletterande uppföljning av vissa av kommunfullmäktiges uppdrag

3.3.1 *Alla enkelt avhjälpda hinder ska vara undanröjda i kommunens publika lokaler och på allmän platsmark under mandatperioden.*

Under året hölls dialog med DHR när det gäller tillgänglighetsfrågor i nöjesparken. Dialogen har påskyndat den genomlysning som pågår internt för att hitta lämpliga former för att göra tillgänglighetsfrågorna till en mer integrerad del i verksamhetens arbetssätt, samt att inkludera fler samverkansparter

Nämnas kan i sammanhanget, att den nya väg som anlades till nöjesparkens satsning Barnens Paradis i övre delen av parken, anpassats och testkörts för permobil.

4 Nyckeltalsredovisning

	Utfall 2016	Budget/målvärde 2016	Utfall 2015	Utfall 2014	Utfall 2013
De vi är till för					
Verksamhet/ Processer					
Medarbetare/ Personal					
Ekonomi/ägare					
Rörelseresultat	108 866	92 625	132 563	133 679	60 973
Resultat efter finansiella poster	100 089	80 550	121 881	118 899	52 660
Soliditet	61 %	62 %	58 %	53 %	49 %
Eget kapital	991 450	976 000	913 989	828 276	749 891

5 Bokslut

5.1 Sammanfattande analys

Årsrapport 2016 Bolag

5.1 Bokslut

Lisebergs sommarsäsong 2016 utvecklades enligt vad Liseberg hade planerat och budgeterat inför 2016. Antalet gäster i parken uppgick till 2 230 000, vilket är i nivå med budget 2 250 000 men ca 80 000 gäster färre än fjolåret. Jämfört med år 2015 ligger omsättningen 3 Mkr över fjolåret.

Efterfrågan på Lisebergs produkter var fortsatt hög och snittkonsumtionen per gäst ökade med 4 procent mot säsongen 2015. Det är framförallt inom området entré och attraktioner som parken har lyckades bibehålla en stark försäljning. Årets nyhet Aerospin och Lisebergs trädgårdar har varit uppskattade inslag, men kommer sannolikt att behöva lite tid för att arbeta sig in i parkens naturliga gästflöde.

Liseberg fortsatte i år att utveckla säsongen Halloween på Liseberg. Årets Halloween-säsong var längre än föregående år, med sina 13 öppetdagar, varav tre helger. Dessutom öppnades en större del av parken upp med fler restauranger, fler attraktioner, ett nytt skräckhus och mera dekoration och växtarrangemang. Den budgeterade målsättningen för 2016 var 175 000 gäster och utfallet blev 173 000 gäster, vilket får ses som stabilt med tanke på årets tråkiga väder. Förra året – som var premiärår för Halloweensäsongen – hade Liseberg 200 000 gäster men då var också vädret exceptionellt bra. Den utökade produkten Halloween togs emot väl och stämningen och miljön fick höga gästbetyg. Det är också glädjande att den totala omsättningen på Halloween översteg budget med 5 Mkr och fjolåret med 2 Mkr.

Jul på Liseberg blev en resultat- och publikmässig framgång jämfört med föregående år. Julsäsongen som helhet lockade 528 000 gäster, vilket är en ordentlig ökning jämfört med 2015 års gästsiffra på 425 000. En stark marknadsföring, hög kvalitet tillsammans med ett stabilt väder bidrog till den starka besöksiffran. Totalt omsatte Jul på Liseberg 110 Mkr (89 Mkr).

Affärsområde Restaurang är det området som tappar försäljning mot föregående år. Ackumulerat ligger affärsområdet 7 Mkr efter föregående år. Av det totala tappet står Rondo showkrog för 6 Mkr, i det att vårsäsongen på Rondo var betydligt svagare än förväntat. Artisten Orup som spelade sin andra säsong lockade dessvärre inte till sig tillräckligt med gäster, vilket medförde att antalet föreställningar blev färre än förväntat. Affärsområde Restaurangs stora nyhet för år 2016 var ombyggnationen av Tyrolen. Tyrolen byggdes om och fick fler och vädersäkrade sittplatser, och ökade därigenom sin försäljning mot föregående år med 3,4 Mkr.

Liseberg Hotell Hedens beläggning för året hamnade på 73 procent. Senast hotellet var uppe i den nivån var 2008. Ökningen är 8 procent jämfört mot 2015 vilket resulterat i 5 000 fler rumsnätter. Hotell Heden visar ett samlat resultat på 6,8 Mkr, ca 1,5 Mkr över budget. Även Lisebergs Stugor & Camping ökade sin boendeförsäljning med över 4 500 nätter jämfört med 2015 och når ett samlat resultat på 7,1 Mkr, vilket är i paritet med budget.

Som ett led i att säkerställa en markreserv för långsiktig utveckling av verksamheten förvärvade Liseberg 2013 samtliga aktier i AB Platzer Skår 40:17. Resultatmässigt påverkar verksamheten Lisebergskoncernen negativt med 9,3 Mkr i 2016. Det pågår ett arbete med att hyra ut delar av byggnaderna och lägga en strategisk plan för hur det framtida nyttjandet skall se ut.

Den totala omsättningen för koncernen ökade med 3 procent och landade på 1171 Mkr, vilket är 32 Mkr över fjolårets omsättning. Resultatet efter finansiella poster slutade på 100 Mkr, vilket är 19,5 Mkr högre än budgeterat resultat men 22 Mkr lägre än föregående år. Sett mot bakgrund av justerad moms på entréintäkter (negativ kostnadseffekt 5 Mkr), management fee till Stadshus AB och Kommunintressent (4 Mkr) samt höjda sociala avgifter för ungdomar (18 Mkr sedan maj 2015), innebär detta att årets resultat är i nivå med 2014/2015. Attraktionen Kanonen skall avyttras under 2017 för att lämna plats åt berg- och dalbanan Valkyria som har premiär 2018. Som en följd av Kanonens utrangering belastas 2016 års resultat med extra restvärdeavskrivning på 7 Mkr.

Rörelsemarginalen når i år 9 procent, vilket är tillfredställande i ett långsiktigt perspektiv. Liseberg redovisar för 2016 ett kassaflöde som ligger över 200 Mkr.

Nöjesparken kräver nyheter och reinvesteringar i befintlig park. Typisk reinvesteringsnivå i branschen ligger på 12–16 procent av omsättningen, eller cirka 90 procent av kassaflödet, vilket krävs för att behålla gästvolymen. Ett långsiktigt högt kassaflöde är därför en förutsättning för att säkerställa en konkurrensduglig produkt. Sett över en tioårsperiod ligger Liseberg på en självfinansieringsgrad på 102 procent, undantaget det strategiskt långsiktiga markförvärvet i Skår 40:17.

Koncernens balansomslutning uppgår till 1,6 miljarder där det egna kapitalet utgör 991 Mkr. Soliditeten har ökat från 58 procent till ca 61 procent till följd av årets starka resultat och amortering av lån. Under 2017 kommer nettoinvesteringarna understiga det budgeterade kassaflödet och Liseberg kommer därmed att ytterligare förbättra soliditeten för att möta framtida större investeringsbehov.

Femårsöversikt		År 2016	År 2015	År 2014	År 2013	År 2012
Omsättning och resultat						
Nettoomsättning	Mkr	1171	1139	1098	977	974
Resultat e. finansiella poster	Mkr	100	122	119	53	74
Finansiell ställning						
Balansomslutning	Mkr	1625	1585	1558	1529	1082
Eget kapital	Mkr	991	914	828	750	715
Soliditet	%	61	58	53	49	69
Kassaflöde	Mkr	215	211	209	144	147
Investeringar	Mkr	172	82	278	521	135
Total gästfrekvens i miljontal						
Nöjesparken		3,1	3,1	3,1	2,8	2,8
Koncernen		3,4	3,5	3,5	3,2	3,2
Turistekonomisk betydelse	Mkr	2850	2800	2750	2500	2450